

Hvor rare kan religiøse være? Høyesterett tar saken.

Jehovas vitner kjemper for statsstøtte. For dem handler det om frihet. Men de må også tenke på noe annet.

Kommentar
Frank Rossavik

Kommentator i Aftenposten
frank.rossavik@aftenposten.no

Fra 2021 fratok staten Jehovas vitner (JV) den offentlige registreringen som trossamfunn og all statsstøtte. De som melder seg ut, møtes nemlig med sosial isolering. Staten hevder at retten til fri utmeldelse dermed ikke respekteres. Den mener dessuten at JVs sosiale kontroll av mindreårige krenker barns rettigheter.

JV gikk til sak. Oslo tingrett ga staten medhold. JV anket. Borgarting lagmannsrett ga JV medhold. Staten anket. Høyesterett sa ja til å ta saken. Der starter den 5. februar.

Da kommer en viktig avklaring. Som de to dommene viser, er det ikke opplagt hvordan stridsspørsmålene skal vurderes juridisk.

Jehovas vitner har støtte i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, som Norge har sluttet seg til. Den gir trossamfunn stor frihet til å praktisere slik de ønsker, om enn ikke uinnskrenket.

Staten har støtte i den nokså nye nors-

ke loven om trossamfunn, som er mer kontrollerende og strengere enn den forrige.

Den nye loven speiler endringer i samfunnet. På denne siden av årtusenskiftet har det vært søkelys på ulike trossamfunns diskriminering av minoriteter og sosial kontroll av kvinner. Trossamfunn som stiller urimelige krav til ansatte, for eksempel at en renholder må ha den rette troen, har fått oppmerksomhet. En sak om medlemsjuks i Den katolske kirke fikk også mye omtale.

Dette spiller inn i en bredere diskusjon om hvorvidt staten overhodet skal finansiere trossamfunn.

Det går en grense

Utgangspunktet for meg er å støtte Jehovas vitner. Hvis et trossamfunn ikke skal få lov til å være annerledes, er et begrep som «religionsfrihet» tomt. Et godt stykke på vei må det være lov å følge andre normer så lenge det er begrunnet i tro og egenart. Det må også gjelde for en så spesiell kristen retning som JV, der medlemmene for eksempel skal si nei til blodoverføring.

Men det går selvsagt en grense et sted.

Dommere i tvil

Lagmannsrettens dom legger til grunn at det formelt er enkelt å melde seg ut av JV. Den sosiale distanseringen i etterkant «fremgår av Jehovas vitners regler og er noe som medlemmene er kjent med», skriver dommerne. Folk vet altså hva de går til. Dessuten legger dommerne vekt

Hvis et trossamfunn ikke skal få lov til å være annerledes, er et begrep som «religionsfrihet» tomt

Jehovas vitner bør klare seg uten å bruke press mot andre enn de voksne som frivillig har sluttet seg til

på at distanseringen er relativt mild. Det kreves ingen full sosial utfrysing.

Retten mener dessuten at normene og sanksjonene mindreårige møtes med i JV, ikke kan kalles «psykisk vold». De er ikke alvorlige nok til å krenke barns rettigheter. Her er dommerne likevel i tvil, skriver de. Når mindreårige må bekjenne normbrudd overfor menighetens eldste, for eksempel om seksuelle forhold, er det belastende. Reglene sier riktignok at de eldstes behandling skal være «vennlig».

«Lagmannsretten antar at de eldste normalt ikke har tilstrekkelig barnefaglig kompetanse til å ivareta barnets interesser fullt ut i en slik samtale», heter det i dommen. Foreldre vil som oftest være til stede, men skal etter reglene ikke forsøke å skjerme den unge overtrederen mot nødvendige disiplinære tiltak.

På dette punktet ligger JV antagelig tynnest an. Stang-inn i lagmannsretten kan bli stang-ut i Høyesterett.

I så fall kan saken ankes til Den europeiske menneskerettsdomstolen, noe norske domstoler alltid må ha i bakholdet. Der pleier JV, som finnes i de fleste land, å vinne saker om retten til å være registrert som trossamfunn.

Folk liker ikke tvang

Men uansett har Jehovas vitner et problem. Det har også andre trossamfunn med streng indre kustus basert på dogmer og normer som avviker sterkt fra storsamfunnets. I lengden klarer de seg ikke med paragrafer og støtte fra slike som meg, altså liberale ateister med godhet for religionsfrihet.

De trenger støtte fra mange flere, i alle fall aksept. I liberale demokratier er enkeltmenneskets frihet blitt styrket. Barns rettigheter er gitt enda større tyngde.

Religionsfriheten står fortsatt sterkt, men folk steiler gjerne når ordet tvang dukker opp. Da minsker i alle fall viljen til å finansiere virksomheten over skattedelen.

Så lenge voksne individer lever sitt liv i trossamfunn de frivillig har sluttet seg til, vil de færreste utenfor ha noe problem, nær sagt uansett hvor selsomme dogmer og normer det er snakk om.

Verdt støyen?

Men folk må ha rett til å tre ut. Å ha regler mot kontakt med utmeldte er kanskje juridisk holdbart, men er det nødvendig? Er det verdt støyen?

Fremfor alt bør JV overlate oppdragelsen av barn til sine foreldre. Om staten skulle tape i Høyesterett, vil den likevel kunne lage klarere regler for å hindre at et trossamfunn som vil ha statsstøtte, opererer med eget «barnepolitikk». Det kan også være nødvendig for å sikre bred nok støtte til fortsatt statsfinansiering.

Jehovas vitner bør klare seg uten å bruke press mot andre enn de voksne som frivillig har sluttet seg til.

Tegning: Marvin Halleraker